

TRI DOBRÉ SPRÁVY O ĎALŠOM VZDELÁVANÍ NA SLOVENSKU

Miroslav Babinský

Prinášam vám dobré správy o ďalšom vzdelávaní na Slovensku. Sú dokonca tri. Asi prvou publikovanou bola správa Juraja Vantúcha a Dagmar Jelínkovej - Thematic Overview of National VET Systems, ktorá bola zverejnená v roku 2007 na stránkach CEDEFOP - European Training Village¹ <http://www.trainingvillage.gr/>. Správa je dostupná len ako web html stránka alebo ako pdf dokument, a preto jej rozsah v stránkach závisí od formátovania. Správa je rozsiahla. Má 31 397 slov, čo je viac ako štyridsať husto popísaných strán. (Úplne presne 247kB vo formáte html alebo 538 kB vo formáte pdf. Dopĺňujúce referencie na zdroje zaberajú ďalších trinásť strán.) Aj keď je správa zameraná na „odbornú prípravu“ (VET), venuje sa systému ďalšieho vzdelávania podrobne. Správa je v angličtine.

Druhou správou, ktorú máme na mysli, je súbor publikácií vydaných v rámci projektu „Tvorba, rozvoj a implementácia otvoreného systému celoživotného vzdelávania v SR pre potreby trhu práce“. Niektoré z týchto publikácií (Názorový prieskum celoživotného vzdelávania) sú datované do roku 2007. Knižné vydanie výstupov štyroch projektových úloh (zjednodušené: vzdelávacie potreby, kvalita, prístupnosť a systém financovania) je datované vydavateľom SAP, spol. s r.o., ešte do roku 2006. K čitateľom sa prakticky dostali až v roku 2008. Je zaujímavé, že v správach nie sú uvedení autori, ale autorské práva tohto spoločného diela patria editorom Academia Istropolitana, teda riešiteľovi spomínaného projektu. Aj tieto správy sú dostupné prostredníctvom internetu, a to na web stránkach Academie Istropolitany <http://www.aiprojektyesf.sk/>. Prístup je trochu komplikovaný tým, že výstupy nie sú skompletizované, nie sú totožné s vydanými publikáciami, treba ich hľadať podľa projektu a podľa úlohy a obsahujú aj iné zdroje². Rozsah závisí od verzie. Štyri knižné publikácie, šírené ako záverečné popisy riešenia, mali približne po 25 strán, pokiaľ záverečné výstupy v zviazanej verzii majú od 58 po 72 strán. Na internete sú výstupy formátované ako Word dokumenty s rozsahom od 803 kB po 943 kB. Deklarovaným cieľom projektu bolo predovšetkým vytvorenie politiky a systému celo-

¹ Celú správu alebo jej časti v porovnaní s ostatnými sedemnástimi krajinami možno získať priamo na http://www.trainingvillage.gr/etv/Information_resources/NationalVet/Thematic/

² Pozri napr. stránku <http://www.aiprojektyesf.sk/?id=projekty&subid=npsoplz &sub2id=pu11>

životného vzdelávania a jednotlivé výstupy majú skôr charakter zhrňujúcich odporúčaní. Či sa výsledky projektu³ uplatnia, uvidíme v zákone o celoživotnom vzdelávaní. Analýzy v jednotlivých častiach nemajú charakter správy, a preto sa v tomto článku zameriame na názorový prieskum celoživotného vzdelávania, ktorý bol uskutočnený firmou EuroPro s.r.o. ako súčasť riešenia projektu. Prieskum mal formu dotazníka a respondentmi boli inštitúcie vzdelávania dospelých s akreditovanými programami. Podrobná analýza má 64 strán a 22 stranové zhodnotenie výsledkov v brožúre⁴ bolo rozdávané na konferencii pri príležitosti prezentácie výsledkov projektu v roku 2008. Tieto publikácie sú tiež bez uvedenia autorov. Všetky výstupy sú len v slovenčine.

Slovensko bolo medzi prvými piatimi krajinami zo všetkých 193 združených v UNESCO, ktoré v apríli 2008 odovzdali národnú správu o vzdelávaní dospelých - The Development and State of the Art of Adult Learning and Education, National Report of the Slovak Republic⁵. Správa je oficiálnym výstupom Ministerstva školstva SR a my prajeme autorom, aby ňou dobre reprezentovali našu krajinu na 6. celosvetovej konferencii o vzdelávaní dospelých CONFINTEA, ktorá sa uskutoční 19. - 22. mája 2009 v meste Belém, štát Pará v Brazílii, pod záštitou UNESCO Inštitútu pre celoživotné vzdelávanie⁶. Správa má 62 strán (24 631 slov), je vo formáte pdf bez zabezpečenia (423kB) a je v angličtine.

³ Tvorba, rozvoj a implementácia otvoreného systému celoživotného vzdelávania v SR pre potreby trhu práce. Výstupy projektových úloh:
- Tvorba a zavedenie záväznej koncepcie monitorovania, prieskumu a dizajnu vzdelávacích potrieb. http://www.aiprojektyesf.sk/dokumenty/zaverecna_publicacia_1__pk.doc
- Vytvorenie a zavedenie systému riadenia kvality a certifikácie vzdelávacích ustanovizní a programov. http://www.aiprojektyesf.sk/dokumenty/zaverecna_publicacia_2pk_08.doc
- Tvorba a zavedenie horizontálnej a vertikálnej priestupnosti s formálnym vzdelávacím systémom pomocou zavedenia kreditov.
http://www.aiprojektyesf.sk/dokumenty/zaverecna_publicacia_3__pk.doc
- Tvorba systému financovania ďalšieho vzdelávania.
http://www.aiprojektyesf.sk/dokumenty/zaverecna_publicacia_4__pk.doc

⁴ Analýza názorového prieskumu celoživotného vzdelávania, 64 strán:
<http://www.aiprojektyesf.sk/dokumenty/analyza.pdf>, Názorový prieskum celoživotného vzdelávania (brožúra), 22 strán: <http://www.aiprojektyesf.sk/dokumenty/brozurka.pdf>

⁵ The Development and State of the Art of Adult Learning and Education, National Report
http://www.unesco.org/uiil/en/UIILPDF/unesco/confintea/Slovakia_ALE_REPORT.pdf

⁶ The Sixth UNESCO International Conference on Adult Education (CONFINTEA VI)
<http://www.unesco.org/uiil/en/focus/confintea.htm>

Prvá a tretia správa sú v angličtine a tiež, na rozdiel od druhej, mali stanovenú štruktúru zadávateľom. Pozrime sa teraz podrobnejšie na jednotlivé správy. Autor priznáva, že do všetkých troch prispel ako zdroj informácií.

Juraj Vantúch, Dagmar Jelínková, Thematic Overview of National VET Systems

Čo je vlastne VET (Vocational Educational Training)? Na Slovensku tento termín nemá jednoznačný preklad. Zo správy vyplýva, že ide o odborný výcvik a vzdelávanie so zameraním na povolanie. Na Slovensku máme problém identifikovať presne VET, pretože v minulosti väčšina odborov vzdelávania boli prísne orientované na praktické využitie. Naopak slovo tréning, prekladané ako príprava, sa spájalo len s učňovskou prípravou. Autori, v snahe vyhovieť zadaniu, obišli potrebu presnej definície náročnou cestou podrobného popisu skoro celého slovenského vzdelávacieho systému. K tomu ich nabádala aj stanovená štruktúra, ktorá správu delí do piatich častí:

- pozadie ďalšieho odborného vzdelávania a prípravy,
- verejne poskytované ďalšie odborné vzdelávanie pre všetkých,
- odborná príprava nezamestnaných a ostatných ohrozených na trhu práce,
- CVET iniciatívy podnikov a sociálnych partnerov,
- CVET iniciatívy jednotlivcov.

Štruktúra ďalej delí jednotlivé časti na inicializačné VET, teda vstupné, určené pre deti a mládež ako prvé zameranie svojho budúceho povolania a kontinuálne - CVET, teda ďalšie, následné alebo pokračujúce. V tejto súvislosti stoja za povšimnutie nasledujúce všeobecne známe fakty porovnané v správe s inými krajinami:

- Na Slovensku, na rozdiel od iných krajín, nie sú školy zamerané na odborné vzdelávanie v kategórii nižšej ako ISCED3, teda nižšej ako sú učilištia a SOU. Učilištia sú (po pravde) popísané ako inštitúcie poskytujúce záchranu prostredníctvom „špeciálne upraveného kurikula“ pre „marginalizovaných slabých žiakov“ (402)
- Na Slovensku neexistujú učni v pravom slova zmysle. Aj keď študenti SOU sú takto kvalifikovaní, sú to riadni stredoškólači, ktorí nemajú zmluvu s budúcim zamestnávateľom a ich praktický výcvik prebieha spravidla v škole a je riadený pedagógmi (majstrami prakt. výučby). Napriek tomu, že teoreticky učeň môže byť vychovávaný priamo majstrom na pracovisku, je podiel takýchto učňov v súčasnosti menší ako 1%. (Časť 404.)

Správa poskytuje anglicky rozumejúcemu čitateľovi, nielen presný a podrobný prehľad systému doplneného citovanými štatistickými údajmi, ale sledovaním historického vývoja za posledné desaťročia trefne pomenováva a faktograficky odhaľuje aj slabé stránky vzdelávania na Slovensku. Bez stranícko-politickej zaujatosti poukazuje aj na správne rozhodnutia v tejto oblasti a na ich praktické dopady. Odhaľuje aj zákulisie, zámery a smerovania, ako napríklad v prípadoch 10 ročnej povinnej školskej dochádzky alebo významu sociálnych partnerov a ich expertov.

Správa sa v štatistikách o ďalšom vzdelávaní „pre všetkých“ opiera o vyhodnocovanie dotazníkov UIPŠ, ale aj o zdroje z Infostatu, pričom cituje údaje v tabuľkách. V častiach o vzdelávaní nezamestnaných a znevýhodnených a o aktivitách podnikov a sociálnych partnerov, uvádza už len prierezové údaje a príklady konkrétnych aktivít. Správa neobsahuje sumár záverov. Tí, pre ktorých je určená, teda tvorcovia vzdelávacích politík si ich budú musieť urobiť sami. Je len priáním, aby sa poučili z chýb, na ktoré správa síce poukazuje, avšak ich „nepersonifikuje“ a dovedli systém k lepším zajtrajškom. Správa ju hutná a dobre čitateľná, tak isto ako aj ostatné publikácie Slovenského národného observatória odborného vzdelávania, odkiaľ vzišla.

Tvorba, rozvoj a implementácia otvoreného systému celoživotného vzdelávania v SR pre potreby trhu práce - Analýza názorového prieskumu celoživotného vzdelávania

Šesťdesiatpäť odborníkov z oblasti vzdelávania, financií, štátnej správy a samosprávy z celej SR bolo zapojených ako manažéri projektu a členovia odborných komisií na riadení a riešení tohto národného projektu spolufinancovaného Európskou úniou. Napriek tomu im zodpovedný riešiteľ musel opakovať niektoré skutočnosti viackrát. **Záverečné popisy riešenia** štyroch úloh sú totiž z väčšej časti totožné. Všetky obsahujú časti: Úvod, Stabilizácia a aktuálny profil, Nové postrehy a očakávania v oblasti CŽV, Národný projekt ESF – SOP, Podstata projektu. Áno, polovica obsahu záverečných popisov riešenia je zhodná, teda to isté je vytlačené 4 krát farebne na kriedovom papieri. V prvej úlohe sa dokonca opakuje ten istý obsah dvakrát a to na stranách 12-13 a potom znovu na stranách 14-15. Záverečné popisy riešenia sú bohato ilustrované. Napríklad z celkového počtu 24 strán popisu riešenia prvej úlohy sú tri celé strany obsadené len ilustráciami.

V záverečných popisoch riešenia sa čitateľ dozvie rozdelenie úloh na čiastkové úlohy, navrhované postupy a metódy (prevažuje analýza) a návrhy ich riešenia. Čiastkové úlohy boli (stručne):

1. a. Prieskum vzdelávacích potrieb
b. Model prieskumu
c. Informačný systém
d. Legislatíva
2. a. Analýza kvality a certifikácie
b. Konceptia (inštitucionálny rámec, národná autorita, certifikácia vzdelávacích inštitúcií, akreditácia programov, akreditácia lektorov, autorizácia osôb)
c. Legislatíva
3. a. Návrh koncepcie kreditného systému
b. Legislatívne opatrenia na zavedenie horizontálnej a vertikálnej prístupnosti systému vzdelávania
4. a. Analýza financovania CŽV v SR
b. Konceptia
c. Legislatíva

Štyri zviazané **finálne výstupy** (plnofarebná, kvalitná tlač a tvrdý, farebný obal) obsahujú skoro celé predchádzajúce „Záverečné popisy riešenia“ plus asi 40 strán riešení k jednotlivým úlohám. Výsledky sa mali uplatniť v zákone o celoživotnom vzdelávaní. Publikácie nie sú vedeckou prácou, nielen preto, že nie sú uvedení žiadni autori, ale aj preto, že nie je citovaná použitá literatúra a zdroje (v časti 4 sme našli jeden odkaz na zdroj).

Zaujímavý a podnetný je **názorový prieskum** celoživotného vzdelávania uskutočnený EuroPro s.r.o. ako súčasť riešenia projektu. V rámci prieskumu bolo oslovených viac ako 1100 vzdelávacích inštitúcií, ktoré mali akreditovaný aspoň jeden program. Dotazníky však vyplnilo len 232 inštitúcií. Výsledky sú interpretované v publikácii Analýza názorového prieskumu celoživotného vzdelávania, 64 strán a v stručnej brožúrke - 22 strán. Najdôležitejšie závery, v brožúre zvýraznené graficky, sú:

- Vzdelávacím inštitúciám výrazne chýba jednotný systém hodnotenia a kontroly kvality poskytovaných služieb v oblasti celoživotného vzdelávania.
- Väčšina inštitúcií považuje svoje kurzy za kvalitnejšie ako kurzy konkurencie.

- Na Slovensku chýbajú odhady budúcich vzdelávacích potrieb. Vzdelávacie inštitúcie by privítali inštitúciu schopnú poskytnúť prognózy vzdelávacích potrieb na najbližšie roky.
- Najdôležitejším kritériom posudzovania kvality by mal byť obsah vzdelávania.
- Za najväčšiu prekážku rozvoja celoživotného vzdelávania považujú vzdelávacie inštitúcie nedostatok financií.
- Na Slovensku je stále veľmi slabé prepojenie formálneho a neformálneho vzdelávania.
- Zlepšeniu akceptácie neformálneho vzdelávania by veľmi prospelo jednotné hodnotenie kvality neformálneho vzdelávania.
- Až 80% vzdelávacích inštitúcií podporuje zavedenie jednotného informačného systému celoživotného vzdelávania.
- Za najväčší prínos informačného systému je považované zabezpečenie komplexného prehľadu vzdelávacích možností s ohodnotením ich kvality.
- Daňový bonus je považovaný za jednu z možností zlepšiť financovanie celoživotného vzdelávania.

Pretože ani v jednej publikácii nie je zverejnený samotný dotazník a aj nadpisy pri rovnakých grafoch sú rôzne, je zaujímavé sledovať rôzne interpretovanie tých istých výsledkov. Napríklad v časti Dôležitosť hodnotenia kvality neformálneho vzdelávania je v Analýze (graf 26, str. 40) uvedené:

„Väčšina oslovených respondentov sa v dotazníkovom prieskume vyjadrila, že hodnotenie kvality celoživotného vzdelávania – teda vzdelávacích programov a kurzov považuje za dôležité, a že zavedenie jednotného a funkčného hodnotenia je potrebné. Viac ako dve tretiny opýtaných (69 %) uviedlo jednoznačnú odpoveď „určite áno“, čo poukazuje na veľmi vysokú potrebu vzdelávacích inštitúcií zavádzať systém hodnotenia kvality.“

V brožúre (graf č.1, str. 4) už je interpretácia iná:

„S potrebou hodnotiť kvalitu celoživotného vzdelávania **nezávislou inštitúciou** sa stotožnilo viac ako tri štvrtiny opýtaných vzdelávacích inštitúcií (69 % uviedlo jednoznačnú odpoveď „určite áno“).“

Podobne sú odpovede na otázku o potrebe „nezávislého, prehľadného, zrozumiteľného a uceleného inštitucionálneho systému, ktorý by posudzoval kvalitu poskytovaného vzdelávania“ interpretované ako názory na vznik takejto monitorovacej inštitúcie. Ak bola otázka položená priamo na vznik takejto inštitúcie (prognostickej inštitúcie v oblasti vzdelávania) boli výsledky podozrivo tesné (51% ku 49%). Na záver treba podotknúť, že prieskum nebol reprezentatívny a autori sa ani nepokúsili ho za takýto vydávať.

MŠ SR - The Development and State of the Art of Adult Learning and Education, National Report of the Slovak Republic

Národná správa o stave vzdelávania dospelých v úvode popisuje demografiu, vzdelávací systém, legislatívne a právne postavenie vzdelávania dospelých v SR. Dozvieme sa až také podrobnosti, že podľa sčítania obyvateľstva v roku 2001 sa k židovskej národnosti prihlásilo 218 obyvateľov, čo predstavuje 0% a počet Rómov sa odhaduje na 320 000. Postavenie ministerstiev a ich vzťah k ďalšiemu vzdelávaniu zaberá ďalších 7 strán. Po dvoch stranách informácií o zdrojoch financovania bez jedného konkrétneho čísla obsahuje táto časť konštatovanie, že „objem finančných prostriedkov do informálneho vzdelávania nie je možné v súčasnosti presne určiť“ (str. 27). Myslí sa pravdepodobne neformálneho vzdelávania, pretože je citovaná štatistika UIPŠ o ďalšom vzdelávaní, ktorá zaujímavo ukazuje vzrast podielu ESF z nuly v roku 2005 na 14,61% v roku 2006. Správa ďalej vykazuje v tabuľkách 15 až 22 štátne transfery do priamo riadených organizácií a iných aktivít súvisiacich s ďalším vzdelávaním. Podľa správy v roku 2006 predstavovali tieto transfery 857,6 miliónov Sk a v roku 2007 bez kompletných štatistík 669,3 miliónov Sk (pozri: Čo zo správ vyplýva..).

V časti 2.1. uvádza správa vývoj a najdôležitejšie trendy od poslednej konferencie z roku 1997. Uvádza tu skrátene niekoľko najdôležitejších konštatovaní:

- Nedostatočná priestupnosť medzi formálnym a neformálnym vzdelávaním spôsobuje aj to, že kvalifikácie, vedomosti a zručnosti získané v neformálnom a informálnom vzdelávaní nie sú dostatočne akceptované / uznávané spoločnosťou a zamestnávateľmi (2.1.3).
- Zamestnávatelia nepreukazujú dostatočný záujem o vzdelávanie vlastných zamestnancov (2.1.3).
- SR nemá jednotnú metodológiu zaznamenávania účastníkov (2.2.1).

Určite, že posledný uvedený nedostatok sa preniesol aj do správy, kde ministerstvo vykazuje v tabuľke 23 všetkých externých študentov vysokých škôl ako účastníkov vzdelávania dospelých (part time adult education). Mimochodom ich počet vzrástol z 18 040 v roku 1997 na 78 283 v roku 2007. Ďalšie uvádzané štatistiky monitorujú kolísavý počet študentov DPŠ od 1198 po 2305, a stále rastúci počet účastníkov univerzít tretieho veku (z 2268 v roku 1999 po 6033 v roku 2007). Kolísavý je aj počet externých študentov na SŠ (znovu zaradených do vzdelávania dospelých). V uvedenom

období je klesajúci z 15 305 v roku 1999 na 11 651 v 2006. Správa tiež uvádza počty vzdelávaných nezamestnaných a záujemcov o prácu, ktorý sa pohyboval v posledných rokoch od 8 374 do 35 689 ročne. Vo väznicach sa vzdeláva ročne len 200 až 300 väzňov (v tom 0 až 9 žien), čo predstavuje od 2,6% do 5,3% väzňov.

V tabuľke 27 je uvedený počet účastníkov ďalšieho vzdelávania podľa štatistiky Eurostatu. Uvedená štatistika je do roku 2005. Dnes sú však k dispozícii aj údaje z rokov 2006 a 2007 (pozri literatúru). Z uvedenej tabuľky a aj z novších údajov vyplýva, že počet účastníkov u nás klesá alebo aspoň nerastie - v roku 2007 poklesol na 3,9%. Napriek tomu správa prognózuje, že „s veľkou pravdepodobnosťou sa priblížime k cieľovému zapojeniu okolo roku 2012“. Teda za štyri roky by sa účasť mala zvýšiť zo súčasných 3,9% na 12,5%. V nasledujúcej tabuľke, ktorú spracoval autor, sú uvedené štatistické údaje, ako aj fiktívny rovnomerný nárast od roku 2008 o 1,72 percentuálneho bodu ročne, čomu zodpovedá relatívne zvyšovanie počtu účastníkov o 26% ročne.

Tabuľka 1: Relatívna účasť v celoživotnom vzdelávaní dospelých na Slovensku zo zdrojov Eurostat Lifelong Learning Survey a na roky 2008 – 2012 podľa prognózy MŠ SR. Vykazuje sa percento osôb vo veku od 25 do 64 rokov, ktoré uviedli, že sa vzdelávali alebo zúčastnili výcviku/tréningu počas posledných 4 týždňov z celkovej populácie v tejto vekovej kategórii (celoživotné vzdelávanie sa chápe v zmysle LFS - Labour Force Survey)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
EU (15 countries)	8,1	9,8	10,7	11,3	11,2	11,3					
Slovakia Eurostat 06*	9,0	4,8	4,6	5,0							
Slovakia Eurostat 08**	8,5	3,7	4,3	4,6	4,1	3,9	5,62	7,34	9,06	10,78	12,5
Czech Republic	5,6	5,1	5,8	5,6	5,6	5,7					

* od roku 2003 zmena v metodológii

** od roku 2003 zmena s ohľadom na seba-vzdelávanie (self-learning)

Správa uvádza nasledovné dva dôvody optimistického prognózovania:

- podpora celoživotného vzdelávania,
- efektívne využitie sociálneho fondu.

Je však zaujímavé, že ako hlavný dôvod predchádzajúceho neúspechu vidí správa: „nízku motiváciu zamestnávateľov, ktorí sa sústredili na do-

siahnutie rýchlych ekonomických výsledkov s dostatočným počtom vzdelaných a zacvičených zamestnancov z predchádzajúceho obdobia“.

Správa aj vďaka platnej legislatíve, ktoré nie je „kompatibilná“, má problémy s angličtinou nielen v drobnostiach⁷ ale aj v názve samotného predmetu správy. Napríklad zákon 386/1997 o ďalšom vzdelávaní je preložený ako continuing education oproti oficiálnemu prekladu zákona: further education. V ďalšom (str. 42) je potom namiesto continuing použité informal (further) education. Správa interpretuje štatistické spracovanie výkazov o ďalšom vzdelávaní (DALV) UIPŠom z rokov 2002 až 2006 ako „podiel dospelých na vzdelávaní“. Oproti UIPŠ sú však údaje relativizované na počet obyvateľov. Je zaujímavé, že napriek nepresnému uvedeniu počtu vzdelávacích inštitúcií, zodpovedá podiel od 13,98% do 14,66% (minimálne 7%, maximálne 19% vo vekových skupinách 25 až 60 ročných) skoro presne zisťovaniu neformálneho vzdelávania pracovnej sily LFS 2003, ktoré je uvedené v závere tohto článku.

Zaujímavé sú kapitoly 2.2.2 až 2.2.6, ktoré sa väčšinou začínajú slovami „no studies“, teda že na Slovensku nie sú štúdie o motivácii a účasti v celoživotnom vzdelávaní, špeciálne opatrenia pre cieľové skupiny, a nie sú určené ani benchmarky. Možno aj preto bolo Slovenskou jedinou krajinou z 25 krajín EÚ, ktorému sa znížil počet účastníkov v ďalšom vzdelávaní, a to najmä v roku 2003 (str. 42).

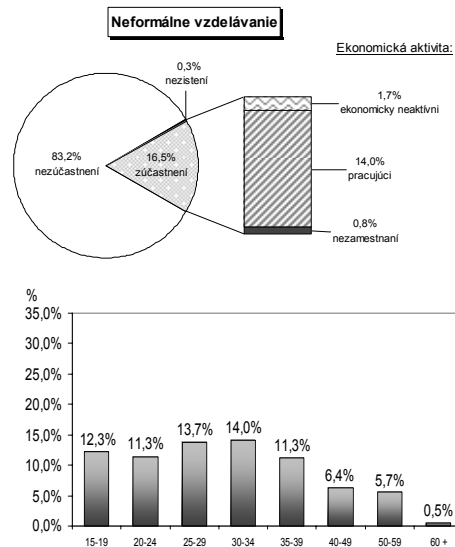
Čo zo správ vyplýva – analýza stavu najmä na vysokých školách

Najväčší pokrok v tvorbe pracovných miest v Európskej únii v 90-tych rokoch bol dosiahnutý v sektoroch vyžadujúcich strednú až vysokú úroveň vzdelania, čo bolo dôvodom prečo Lisabonská stratégia a aj jej národná implementácia kladie veľký dôraz na *celoživotné vzdelávanie* ako *podporu rozvoja ľudského kapitálu*. Politiky vychádzajúce zo stratégie majú za cieľ dosiahnuť do roku 2010 u dospelých v produktívnom veku (25-64 ročných) **12,5%** účasť na celoživotnom vzdelávaní v priemere EÚ.

Schválená Stratégia celoživotného vzdelávania a celoživotného poradenstva uvádza rovnaký cieľ. Kedy ho Slovensko dosiahne? Pozrime sa na oficiálne štatistiky EÚ. V období od 2. štvrťroku 2002 do 2. štvrťroku 2003 sa 16,5% dospelého obyvateľstva (nad 15 rokov) v poslednom roku zúčast-

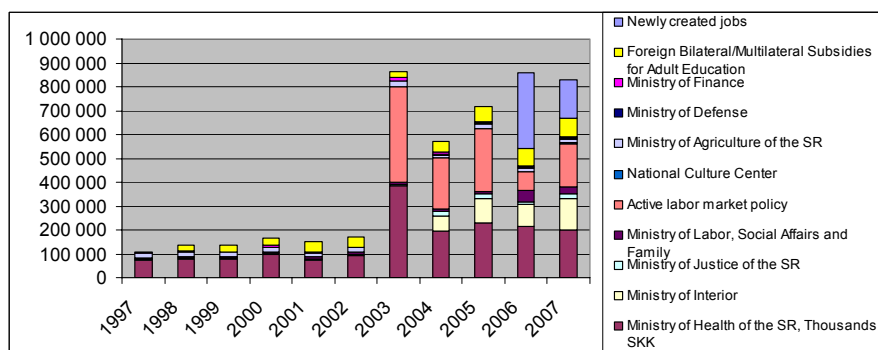
⁷ Niektoré termíny sú preložené tak, že čitateľ musí hádať o čo ide napr.: digest asi zbierka zákonov, secondary technical schools asi SOŠ, secondary technical apprentice schools asi SOU atď. Správa by preto bola vítaná aj v slovenčine.

nilo neformálneho vzdelávania ako sú odborné alebo záujmové kurzy, rekvalifikačné kurzy, korešpondenčné kurzy, konferencie, pracovné semináre, školenia, „workshopy“, univerzity tretieho veku, študijné alebo záujmové krúžky, šport a športové aktivity organizované pod vedením trénera alebo cvičiteľa (pozri obr. 1 - LFS 2003 - Ad hoc modul o celoživotnom vzdelávaní zisťovania pracovnej sily - Ad hoc module Lifelong Learning to Labour Force Survey 2003 in Slovakia according to Eurostat methodology 1313/2002).

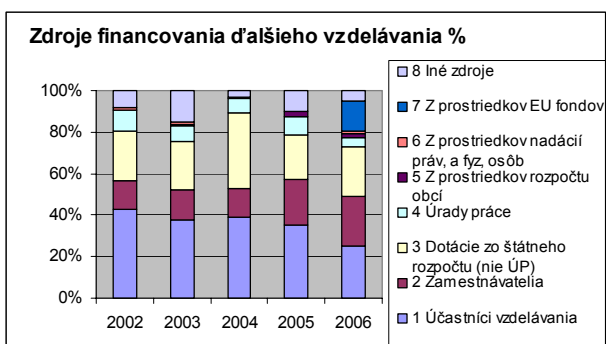
Obr. 1 LFS 2003

12,5% účasťou sa však myslí účasť deklarovaná vo výberovom zisťovaní Eurostatu uvedená v tabuľke 1. Ako je možné, že napriek tomu, že objem prostriedkov venovaných štátom na ďalšie vzdelávanie prostredníctvom jednotlivých rezortov sa zvyšuje a dosahuje skoro jednu miliardu korún ročne počet a účastníkov nenarastá?

Obr. 2 Transfery v tisícoch SK zo štátneho rozpočtu a prostriedkov EÚ vykázané v Národnej správe o vzdelávaní dospelých - Confitea ako investície do ďalšieho vzdelávania. (Neúplné údaje, do grafu spracoval autor.)

Aj vzdelávacie inštitúcie priznali v roku 2006 vo výkazoch DALV zdroje vo výške približne jednej miliardy (podľa Srnánkovej presne 1 021 072 650 Sk). Ako však vyplýva z obrázku 3, viac ako polovica je od účastníkov a zamestnávateľov.

Obr. 3 Zdroje financovania ďalšieho vzdelávania vo výkazoch DALV, UIPŠ. Zdroj: Národná správa o vzdelávaní dospelých

Ako sú na tom vysoké školy? Z nasledovnej tabuľky vyplýva, že ich podiel na ďalšom vzdelávaní je nízky. Prvenstvo si udržiujú súkromné inštitúcie.

Tabuľka 2. Celkový počet účastníkov ďalšieho vzdelávania a podiel vysokých škôl, podľa výkazov DALV. Zdroj UIPŠ, spracoval autor.

rok	Počet výkazov	Počet účastníkov	Podiel vysokých škôl
1998	298	284 793	2,62%
1999	293	270 115	4,33%
2000	292	281 844	5,32%
2001	412	335 297	4,87%
2002	328	390 231	4,80%
2003	393	406 877	7,28%
2004	387	402 790	6,35%
2005	482	365 500	6,91%
2006	458	345 844	7,94%

Ako zvýšiť účasť vysokých škôl na ďalšom vzdelávaní? Na konferencii v roku 2003 sme zistili, že z vtedajšieho počtu 23 univerzít až 19 poskytovalo ďalšie vzdelávanie. Na konferencii v roku 2006 bol znovu ako najzávažnejší problém rozvoja celoživotného vzdelávania na univerzitách, v súlade so závermi Názorového prieskumu celoživotného vzdelávania,

identifikovaný nedostatok financií. Na rozdiel od optimistickej prognózy efektívnejšieho využívania prostriedkov EU fondov majú univerzity skúsenosti s veľmi prísnyimi predpismi podvojného účtovníctva, ktoré ich prakticky vyradzuje z účasti v ESF ak tento bude financovaný formou refundácií alebo nebude vytvorený obrátkový fond. Ak sa má skutočne zvyšovať počet účastníkov ďalšieho vzdelávania každý rok o prognózovaných 26% a viac, je potrebný skutočne radikálny zásah do systému a to napríklad formou vzdelávacieho resp. daňového bonusu, vzdelávacích poukazov alebo individuálnych vzdelávacích účtov, ktoré navrhovali riešitelia uvedeného národného projektu v úlohe Tvorba systému financovania ďalšieho vzdelávania v SR. Ďalšou formou podpory rozvoja ďalšieho vzdelávania na univerzitách by mohla byť aj akreditácia predchádzajúceho skúsenostného učenia sa – APEL.

Použitá literatúra:

- Celoživotné vzdelávanie na Slovensku a v Českej republike. Zborník, Bratislava STU 2006, ISBN 80-227-2573-0
- Eurostat Lifelong learning survey 2005 až 2007
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1073,46870091&_dad=portal&_schema=PORTAL&p_product_code=TSDSC440
- International Conference of the Czech-Slovak THENUCE relay Centre, 20 - 22.6.2003, ICV STU Bratislava 2003
- Srnánková Ľ. et al.: Informačný systém o ďalšom vzdelávaní v SR, Štatistické výstupy rok 2006, Ústav informácií a prognóz školstva, Bratislava 2007
- The Development and State of the Art of Adult Learning and Education, National Report of the Slovak Republic
http://www.unesco.org/uii/en/uiipdf/nesico/confintea/slovakia_ale_report.pdf
- Tvorba, rozvoj a implementácia otvoreného systému celoživotného vzdelávania v SR pre potreby trhu práce. Výstupy projektových úloh, Analýza názorového prieskumu celoživotného vzdelávania, Názorový prieskum celoživotného vzdelávania. Academia Istropolitana, 2006-2008. <http://www.aiprojektyesf.sk>
- Vantuch J., Jelínková D.: Thematic Overview of National VET Systems. CEDEFOP 2007.
http://www.trainingvillage.gr/etv/Information_resources/NationalVet/Thematic/